

LIVIU REBREANU

AMÂNDOI

Ediție îngrijită
și tabel cronologic
de Valeria FILIMON

Capitolul I

CIUFU

- Oare ce-o fi pățit procopsitul de frate-meu? zise Spiru Dăniloiu, uitându-se la nevastă-sa numai cu ochii, fără a întoarce capul. Că m-a întrebat popa Ilie de la biserica Sf. Nicolae... Zice că a trimis de trei ori la dânsul și casa parcă ar fi pustie...?

Era luni seara, pe la mijlocul lui decembrie. Stăteau la masă, singuri, soții Dăniloiu, în sufrageria vastă, plină de mobile felurite, bufete și servante încărcate de văsării, tacâmuri, bibelouri... Policandrul de cristal cu zeci de lumini ardea, ca totdeauna, cu un singur bec, pentru economie. Printre cești și pahare, pe bufet, trona statueta de bronz a lui Napoleon, cumpărată de ocazie la București. Deși Dăniloiu era numai negustor și nici nu făcuse armata, avea profundă venerație pentru marele împărat, ca de altfel mai toți negustorii și alți burghezi înstăriți din Pitești.

Cu coatele pe masă, ținând în mâini un zdravăn picior de găscă, bărbatul se oprise din molfăit, așteptând parcă o explicație. Chipeș, înalt, avea fața bloncoasă, aspră și mustați stufoase bulgărești mânjite de grăsime. Soția lui, Vasilica, numai cu vreo opt ani mai mică, părea mai bătrână ca dânsul, cu părul ei împuținat și cărunt, cu obraji plini de zbârcituri, mai ales în colțurile buzelor, încât gura semăna cu o pungă lipită subț nasul îngust și ascuțit. Ea isprăvisese de mâncat și, pe gânduri, cu un gest mecanic, strângea fărâmăturile de pâine dimprejurul tacâmului.

- Aoleu! făcu drept răspuns, tresărind. Tocmai adineaori vorbirăm și noi, cu Solomia, despre dânșii, că n-au mai dat nici un semn de viață!

- Da, adevărat - dădu din cap Spiru. Sâmbătă dimineața m-am întâlnit cu Ilarie la prăvălie și de-atunci... Iar azi e luni!

Intră servitoarea cu un sifon pe care îl așeză pe masă, la îndemâna stăpânului, alături de o sticlă de vin pe jumătate goală.

- Ce vorbeam noi, Solomie, despre țața Mița? întrebă doamna cu o mică satisfacție. Vezi, și dumnealui zice că nu-i lucru curat!

Servitoarea tresări ca și d-na Dăniloiu adineaori și se uită îngrozită la Spiru care o măsură cu o privire nehotărâtă. Ochii ei mari, albaștri, cu luciri aproape violete, păstrau o expresie blândă, catifelată, învăluitoare.

Dealtminteri întreaga-i făptură era plăpândă și fină, încât nimeni n-ar fi spus că e țarancă. Potrivit de înaltă, mlădioasă și cu mers de porumbiță, brațele și mâinile delicate, obraji puțin palizi, buzele pline mereu umede, avea totuși o înfățișare melancolică, parcă în suflet ar fi purtat numai tristețe. Când zâmbea se lumina ca o madonă, dar în vremea din urmă zâmbea tot mai rar.

- De câte ori nu mă cruceam și eu cu Solomia: cum, Doamne, pot sta atât de singuri și de părăsiți? reluă Vasilica pe gânduri. La bătrânețe omul are mai multe nevoi. Și dumnealor sunt destul de bătrâni...

- Apoi dacă eu am șizeci și cinci, Ilarie trebuie să se apropie de șaptezeci și patru-cinci - mormăi bărbatul cu gura plină. Iar Mița cred că a bătut și ea șaptezeci...

Se întrerupse, își pregăti tacticos un șpritz, îl dădu de dușcă, își șterse gura și mustățile, apoi își dresă glasul să continue....

Atunci însă se auzi zbârnâitul soneriei în coridor, atât de strident că toți trei se cutremurară.

- Cine-o fi? șopti d-na Dăniloiu după o tăcere. Ia vezi, Solomie!

Peste câteva clipe servitoarea anunță pe un om din partea părintelui Ilie, care vrea negreșit să vorbească cu domnul.

- Ce-i, Mihai? întrebă Dăniloiu lățindu-se pe scaun, ca să-și dea mai multă greutate. Ce s-a întâmplat?... Te-a trimis părintele?

- M-a trimis, domnule Spirică - răspuse omul rămas lângă ușă. M-a trimis să vă spun că iar am fost la domnul Ilarie, a treia oară, și tot degeaba. Poate nici n-or fi acasă.

- Ei, Doamne, n-or fi - interveni Vasilica supărată. Cum să nu fie acasă? Unde să fie?

- De, cucoană, știi eu? făcu omul dând din umeri.

Se numea Mihai Ciufu și era servitorul bisericii de mai mulți ani. Țăran îmbrăcat orășenește, îndesat, cu capul colțuros și mic, cu ochii căprui vicleni în fundul capului, gura mare cu dinți puternici tătarești, falca de jos ieșită înainte, parcă mereu ar fi întins gâtul - făcea o impresie neplăcută, mai ales că avea și un glas mieros, nepotrivit cu înfățișarea lui. Preotul Tănăsescu îl lăuda însă că e harnic și credincios.

- La urma urmelor s-ar putea să fi plecat la București după vreo afacere - observă Dăniloiu. Au mai plecat ei și altădată așa, fără să sufle nimănui o vorbă.

Ciufu reluă cu glas blajin și cu o ușoară nemulțumire pe față:

- De sâmbătă până acum eu am fost de trei ori, cum zic, dar n-aș putea jura nici într-un fel, nici într-altul...

- Nici sâmbătă n-ai găsit pe nimeni? se miră Dăniloiu. Pe la ce oră zici că ai fost sâmbătă? Că sâmbătă dimineața m-am întâlnit cu Ilarie și am vorbit împreună cum vorbesc cu tine...

Servitorul aruncă o privire circulară oprindu-se pe rând la toți trei cu o compătimire obosită, continuând apoi totuși dulceag:

- Văd că d-voastră nu vreți să mă credeți parcă v-aș spune minciuni ori basme...

Lui Dăniloiu purtarea și vorba servitorului i se păreau necuviincioase, iar plecăciunea prefăcută îl scoase din țâțâni. Izbucni:

- Prost ești, măi omule, ori ești al dracului? Ce umbli să mă îmbeți pe mine cu apă rece?... Eu te întreb: când ai fost sâmbătă la frate-meu, la ce oră, ziua ori seara? Asta te întreb, idiotule, și la asta să răspunzi!

Se sculase de pe scaun și se îndrepta spre Ciufu, roșindu-se și umflându-se, parcă ar fi pornit să-l pleznească. Știindu-l iute la lovit și cu mâna grea, d-na Dăniloiu sări să-l potolească:

- Astâmpără-te, Spirică, și nu te necăji că-ți face rău!... Lasă-l să povestească pe îndelete!...

Dăniloiu se liniști ca prin farmec. Se așeză pe alt scaun, mai bufnind puțin și măsurând cu ură pe servitorul care plecaseră ochii în pământ ca un călugăr șiret. Medicii l-au sfătuit de mult să nu se enerveze, pentru că, gras și sângeros, e amenințat să-l lovească odată damblaua.

- Eu aș vrea să spun, cucoană, că d-aia m-a trimis sfințitul pe vremea asta de nici câinele să nu-l lași pe-afară! zise Ciufu supus către Vasilica, trăgând cu coada ochiului spre Dăniloiu. Că a început un viscol și un ger cum nici la Bobotează nu se pomenește...

- Bine, bine, cred, întrerupse doamna - dar nu mai lungi vorba prea mult, că știi ce ne doare pe noi!

- Cum să nu știu, cucoană, păcatele mele! făcu servitorul cu importanță. Că, Doamne ferește, de s-ar fi întâmplat ceva, apoi d-voastră trebuie să aflați mai întâi și să... Dumnezeu însă e bun și mare și poate să aibă milă de noi toți...

Oftă adânc, parcă să sublinieze o durere tainică ori numai să stârnească mai multă curiozitate. Gazdele nici nu luară seama, doar Solomia, mereu la spatele stăpânei, murmură cu glas pierdut...

- Doamne iartă-ne și ne apără de toate păcatele!

D-na Dăniloiu cunoștea jalea și durerea Solomiei.

O dojeni ocrotitor:

- Ia taci, fată, nu mai supăra pe Dumnezeu cu tânguiri fără rost!

- Să vedeți cum s-a întâmplat - porni Ciufu repede ca și când i-ar fi fost frică să nu piardă șirul. Alaltăieri, sâmbătă, poate să fi fost pe la nouă